

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	ДИДАКТИКА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ вибірковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	бакалавр, магістр
Рік викладання /Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ I семестр / 1 курс
Викладач	Кожевникова Алла Власівна
Профайл викладача	http://fim.mdpu.org.ua/fakultet-informatiki-matematiki-ta/kafedra-pedagogiki-ta-pedagogichnoyi-m/sklad-kafedri-pedagogiki-ta-pedagogichnoyi-majsternosti/kozhevnykova-alla-vlasivna/
Контактний тел.	0684507428
E-mail:	Kozhevnykova_Alla@msspu.edu.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереді, згідно графіку роботи кафедри педагогіки і педагогічної майстерності. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Дидактика закладу сучасної освіти» є невід'ємним складником системи підготовки вчителів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр». Вивчення курсу передбачає розкриття актуальних дидактичних проблем сучасної школи, засвоєння здобувачами вищої освіти досягнень психолого-педагогічної науки, досвіду розбудови та особливостей реформування української шкільної освіти. Курс ґрунтується на засадах компетентнісного підходу в освіті.

Систематизація та класифікація професійних знань з теорії навчання та освіти сприятиме розвитку професійних педагогічних компетентностей майбутніх фахівців сучасної школи.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни “Дидактика сучасної школи” є формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей та розвиток наукового світогляду та педагогічного мислення.

Завданнями курсу є розвиток когнітивної сфери особистості майбутнього фахівця, набуття ними вмінь педагога-менеджера, фахівця-організатора, що є необхідною складовою сучасної педагогічної діяльності, продовжити формування досвіду самооцінки та самоаналізу педагогічних явищ. Поглибити знання та уміння аналізу різних дидактичних концепцій. Конкретизувати теоретичні знання здобувачів щодо дидактичної доцільності використання вчителем сучасних методів та технологій на уроці, усвідомлення особливостей та методики організації і проведення різних форм навчальної діяльності. Розвинути прагнення до професійного самовдосконалення на прикладі великих педагогів минулого та сучасності.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі середньої освіти у процесі фахового навчання за спеціальністю 014 Середня освіта, що передбачає проведення дидактичних досліджень щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

2. Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінювання сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.

ЗК4. Здатність до нестандартного розв'язання задач, самостійності міркувань та умовиводів, навички інтелектуального пошуку, вміння виявляти та розв'язувати проблеми.

ЗК6. Здатність розуміти та інтерпретувати знання в сфері філософії освіти; орієнтуватися в напрямках і тенденціях сучасного філософського дискурсу з метою самовдосконалення і саморозвитку, філософського осмислення освітніх процесів.

ЗК7. Здатність до безперервного навчання.

ЗК8. Здатність до творчого застосування психолого-педагогічних знань та вмінь, набуття гнучкого мислення.

3. Фахові компетентності:

ФК5. Здатність до планування та проведення навчально-виховної роботи, до прогнозування та вирішення конфліктних ситуацій в педагогічному колективі.

ФК9. Здатність до використання сучасних методів навчання, пов'язаних із використанням ІКТ: мультимедійне навчання; комп'ютерне програмоване навчання; інтерактивне навчання; дистанційне навчання; використання Інтернет-технологій; використання офісного та спеціалізованого програмного забезпечення, електронних посібників та підручників.

ФК10. Здатність проводити психолого-педагогічну діагностику; уміння здійснювати індивідуальну роботу на основі результатів педагогічної діагностики, виявляти особистісні особливості школярів, визначати і враховувати емоційний стан людини, грамотно будувати взаємовідносини з колегами, учнями, батьками.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Здобувач повинен знати:

- нормативно-правове забезпечення освіти, наукової та науково-педагогічної діяльності;
- принципи державної політики в сфері освіти, типи і специфіку закладів освіти, рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти, стандарти, систему забезпечення якості освіти;
- права та обов'язки учасників навчально-виховного та наукового процесу;
- структуру процесу навчання, зміст основних компонентів процесу навчання у ЗВО;
- вимоги до складу і змісту навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, у тому числі – основних форм і методів організації навчання за спеціальністю та дисципліною;
- систему наукових вимог до формування змісту освіти;
- принципи формування змісту освіти.

Здобувач повинен вміти:

- організувати та аналізувати свою науково-педагогічну діяльність;
- планувати навчальні заняття згідно з навчальним планом та програмою дисципліни;
- розробляти зміст, проводити структурування навчального матеріалу, розробляти та організувати різні форми організації навчання;
- розробляти на основі нормативних документів та методичних рекомендацій навчально-методичне забезпечення дисципліни викладання;
- розробляти та проводити основні види занять;
- передавати думки, знання і почуття виразними мовними засобами;
- аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу і використовувати її в науково-педагогічній роботі;
- користуватися прийомами саморегулювання та самоконтролю у професійній педагогічній діяльності;
- використовувати методи і прийоми активізації мислення та творчої діяльності як власної, так і студентської аудиторії.

-

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	20	20	80

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1						
12	Тема 1. Предмет і завдання курсу «Дидактика сучасного закладу навчання»	Лекція (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	О 1-9; Д 1-11			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
16	Тема 2. Історія розвитку дидактики як науки	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	О 1-9; Д 1-11			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
16	Тема 3. Зміст освіти як фундамент базової культури особистості	Лекція (4 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	О 1-9; Д 1-11			впродовж першого навчального семестру (перший

						періодичний контроль)
БЛОК 2						
18	Тема 4. Організаційні форми навчання в сучасному закладі освіти	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	О 1-9; Д 1-11			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 5. Сучасні методи та засоби навчання	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	О 1-9; Д 1-11			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 6. Системи освіти в країнах Європи та світу, принципи і шляхи їх інтеграції.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	О 1-9; Д 1-11			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

7. 2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Дидактика сучасного закладу навчання».	1. Предмет, функції, завдання сучасної дидактики. 2. Зв'язок з іншими науками. 3. Види і методи дидактичних досліджень.
Тема 2. Історія розвитку дидактики як науки.	1. Становлення та розвиток дидактики як науки. 2. Спадщина видатних вітчизняних та зарубіжних педагогів як підґрунтя сучасної дидактичної концепції.
Тема 3. Зміст освіти як фундамент базової культури особистості.	1. Наукові вимоги до формування сучасного змісту освіти. 2. Фактори і вимоги до формування змісту сучасного закладу освіти. 3. Принципи формування змісту закладу освіти.
Тема 4. Організаційні форми навчання в сучасному закладу освіти.	1. Загальні форми організації навчання: індивідуальна, парна, групова, фронтальна.

	2. Дидактичні особливості організації та проведення факультативів, екскурсій, семінарів, практикумів, гуртків, консультацій, тренінгів, домашньої навчальної роботи.
Тема 5. Сучасні методи та засоби навчання.	1. Сучасні методи як шлях активізації навчально-пізнавальної діяльності. 2. Характеристика простих та складних засобів навчання.
Тема 6. Системи освіти в країнах Європи та світу, принципи і шляхи їх інтеграції.	1. Актуальні проблеми освіти за кордоном. 2. Спільне та відмінне у системах освіти України та зарубіжжя.

7.3 СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
1. Сутність процесу навчання, його структура	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
2. Змістовий компонент процесу навчання у сучасному закладі освіти	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
3. Організаційні форми навчання в сучасному закладу освіти	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
4. Методи і засоби навчання та активізації пізнавальної діяльності суб'єктів сучасного закладу освіти	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
5. Внесок Я.А. Коменського, А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського у розвиток дидактики	Обговорення теми. Виконання тестових завдань

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
1. Реалізація змісту освіти в сучасному закладі освіти.	Навчання і розвиток у гуманістичній дидактиці. Сутність процесу навчання як системи. Індивідуалізація та диференціація навчання.
3. Самоаналіз уроку.	План та структура самоаналізу. Морфологічний аспект самоаналізу уроку.

4. Діагностика результатів навчання (сформованість навчальних компетентностей) здобувачів закладів освіти..	Перевірка результатів навчання як констатація наслідків навчально-пізнавальної діяльності. Основні функції перевірки й оцінки навчальних досягнень здобувачів закладів освіти.
5. Контроль результатів навчально-пізнавальної діяльності .	Принципи організації контролю за навчальною діяльністю здобувачів закладів освіти. Основні ланки перевірки навчальних досягнень.
6. Тестування рівня засвоєння змісту освіти.	Тести як сукупність завдань, що зорієнтовані на вимір рівня засвоєння певних частин змісту освіти. Створення тематичних тестів.
7. Організація самостійної роботи.	Класифікація видів самостійної роботи за різними ознаками. Система самостійних робіт.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
Практичні заняття	<p>«5» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки</p>

	<p>вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач вищої освіти, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни.</p> <p>Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю.</p>

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бельчева Т.Ф., Ізбаш С.С., Бельчев П.В. Педагогіка. Практичний курс : посібник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів. Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету, 2014. 304 с.
2. Бондар В.І. Дидактика: Підручник. Київ : Либідь, 2005. 264 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посібник. Вид. 2-е, перероб., доп. Київ : Академвидав, 2007. 616 с.

4. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навчальний посібник / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко – Дніпропетровськ, 2014. – 416 с.
<http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
5. Елькін М.В., Головкова М.М., Коробченко А.А. Історія педагогіки. Мелітополь, 2009. -
6. Калашнікова Л. М. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник / Л. М. Калашнікова, О.А. Жерновникова – Харків, 2016. – 260 с. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/Калашнікова%20Л.%20М.%20С%20Жерновникова%20О.%20А.%20Педагогіка%20вищої%20школи%20у%20схемах%20і%20таблицях%20%20.pdf>
7. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посібник. Харків : ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, 1997. 338 с.
8. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник для студ. ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 397 с.
9. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
10. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
11. Педагогічна інноватика: досвід та перспективи Нової української школи: кол. монографія / за заг. ред. А.М. Солоненка, І.А. Мальцевої, Л.Ю. Москальової, О.С. Арабаджі. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2019. 356 с.
12. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М. М. Фіцула – К.: Альма-матер; Академвидав, 2014. – 456 с. URL: https://pidru4niki.com/70107/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli
13. Чайка В.М. Основи дидактики: Навч. посібник. Київ : Академвидав, 2011. 240 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. STEM-освіта: проблеми та перспективи: анотований каталог/упоряд. О.О. Патрикеева, О.В.Лозова, С.Л. Горбенко, Н.С. Буркіна. Київ: ДНУ «ІМЗО», 2017. 20 с.
2. Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: зб. матеріалів всеукраїнського круглого столу (Київ, 17 квітня 2018 р.). К.: КНУБА, 2018. – 364 с.
3. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи : Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури / Л.В. Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
4. Бельчева Т.Ф., Ізбаш С.С., Бельчев П.В. Дидактика. Практичний курс: Посібник для самостійної роботи студентів за кредитно-модульною технологією навчання. Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету, 2014. 49 с.

5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : Навчальний посібник для студентів ВНЗ / С.С.Вітвицька. – К., 2003.
6. Закон України від 05.09.2017 №2145- VIII «Про освіту» [Електронний ресурс]. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
7. Золотухіна С.Т., Лозова В.І., Пташний О.Д. Контроль навчально-пізнавальної діяльності студентів (історико-педагогічний аспект) : Монографія. – Харків, 2012. 228 с.
8. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.: Знання-Прес, 2003. – 429с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
9. Кушнірук С. Об'єкт і предмет дидактики у дискурсі сучасної соціокультурної ситуації. *Молодь і ринок*. 2018. № 12 (167). С. 94-100.
10. Лутаєва Т. В. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : метододичні рекомендації для магістрантів / Т.В. Лутаєва. – Х. : НФаУ, 2014. – 68 с. URL: https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/16786/1/Педагогіка%20та%20методика%20викладання%20у%20вищій%20школі_метод_реком.pdf
11. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.І. Мачинська, С.С. Стельмах. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 180 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/Сучасні-форми-організації-навчального-процесу-у-вищій-школі-1.pdf>
12. Методика викладання у вищій школі. Методичні рекомендації / Уклад. В.В.Стинська. – Івано-Франківськ, 2016. – 65 с. URL: <http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/posibnyk.pdf?id=d86bf7ea-2018-41d4-a525-26199e7f2f65>
13. Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : ТОВ «Вид-во дім «Плеяди», 2017. 206 с. URL : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> .
14. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – 2-ге вид., стерр. Київ : Знання-Прес, 2006. 700 с.
15. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. – Херсон, 2011. – 608 с. https://pidru4niki.com/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli
16. Фурман А. В. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування / А. В. Фурман // Психологія і суспільство. - 2014. - № 3. - С. 11-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2014_3_4
17. Чайка В.М. Основи дидактики : тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посібник. Видання 3-є стереотипне. Тернопіль : ТНПУ, 2008. 350 с.

10. Інформаційні ресурси в інтернеті

1. <https://mon.gov.ua/ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;
2. <http://nbuv.gov.ua/> - Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
3. <https://dnpb.gov.ua/ua/> - Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського;
4. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;
5. <http://ostriv.in.ua/> - Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»;
6. <http://ostriv.in.ua/> - Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»;